

O'zbekiston Respublikasi
Sog'liqni Saqlash vazirining
2025 yil "23" iyundagi
180-son buyrug'iga
Ilova

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI
RESPUBLIKA IXTISOSLASHTIRILGAN TERAPIYA VA TIBBIY
REABILITASIYA ILMIY-AMALIY TIBBIYOT MARKAZI**

**“ANKILOZLOVCHI SPONDILIT” NOZOLOGIYASI BO‘YICHA
MILLIY TIBBIY STANDART**

Toshkent-2025

«TASDIQLAYMAN»
Toshkent tibbiyot akademiyasi
rektori t.f.d., professor
Sh.A.Boymuradov

23 may 2025 yil

**“ANKILOZLOVCHI SPONDILIT” NOZOLOGIYASI BO‘YICHA MILLIY TIBBIY
STANDART**

TOSHKENT 2025

“ANKILOZLOVCHI SPONDILIT”

NOZOLOGIYASI BO‘YICHA TIBBIY XIZMAT KO‘RSATISH MILLIY KLINIK STANDART

MILLIY KLINIK STANDART NOZOLOGIYASINING NOMI (KODI), TASHXISLASH VA DAVOLASHGA JALB ETILADIGAN MUTAXASSISLAR NOMI

XKT-10/11 bo‘yicha kodlanishi:	Nozologik nomlanishi:	Nozologiya bo‘yicha ambulatoriya sharoitida tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar		Nozologiya bo‘yicha statsionar sharoitda tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo‘shimcha jalb etiladigan mutaxassislar	Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo‘shimcha jalb etiladigan mutaxassislar
M45/FA92 M46/FA92.Y M48/FA9Y M49/FA9Z	Ankilozlovchi spondilit Boshqa yallig‘lanishli spondilopatiyalar Boshqa spondilopatiyalar Boshqa rubrikalarda klassifikatsiyalangan spondilopatiyalar	OSh; Revmatolog.	Terapevt, Ortoped - travmatolog; Rentgenolog; Fizioterapiya shifokori;	Revmatolog.	Terapevt; Ortoped - travmatolog; Rentgenolog; Fizioterapiya shifokori;
M08.1/-	Yuvenil ankilozlovchi spondilit				Reabilitolog; Okulist. Pulmonolog
FA90-FA9Z	Vospalenie pozvonochnika				

Laborator tekshiruvlar Asosiy:	3. S reaktiv oqsil miqdorini aniqlash		+	+	+	+	4 marta	
	4. Biokimyoviy analizlar: Qondagi ALT, AST, qand miqdorini aniqlash, kreatinin, triglitseridlar, PZLP, YuZLP,		+	+	+	+	2 marta	
	koagulogramma, kaltsiy, vitamin D.							
	5. HLA-B27			+	+	+	Umr davomida 1 marta	
Izoh: Laborator tekshiruvlarni tor doiradagi mutaxassis maslahatiga ko'ra yoki davolanish jarayonida ko'rsatma bo'lganda takroriy o'tkazilishi mumkin.								
Laborator tekshiruvlar Qo'shimcha:	1. Gepatit B, C, OIV viruslari markerlari			+	+	+	1 marta	
	2. Xlamidiya traxomatis IgG, IgM			+	+	+	1 marta	
	3. Rayt-Xedelson (Brutsellezli artritni inkor qilish maqsadida)			+	+	+	1 marta	
	4. Diaskin/kvantiferon testi yoki tuberkulin sinamasi			+	+	+	1 marta	
Izoh: Bemorda yondosh kasalliklari aniqlanganda tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud qo'shimcha va takroriy instrumental diagnostik tekshiruvlar o'tkazilishi mumkin.								
Instrumental tekshiruvlar Asosiy:	1. Tos suyaklari, bo'g'imlar va umurtqa pog'onasi rentgenografiyasi;	+	+	+	+	+	1 marta	
	2. Bo'g'imlar UTT			+	+	+	2 marta	
	3. Tos suyaklari, bo'g'imlar va umurtqa pog'onasining MRT tekshiruvi (ileosakral bitishma)			+	+	+	1 marta	
Izoh: Instrumental tekshiruvlarni tor doiradagi mutaxassis maslahatiga ko'ra yoki davolanish jarayonida ko'rsatma bo'lganda takroriy o'tkazilishi mumkin.								
Instrumental tekshiruvlar Qo'shimcha:	1. Tos suyaklari, bo'g'imlar va umurtqa pog'onasining MSKT tekshiruvi			+	+	+	1 marta	
Izoh: Bemorda yondosh kasalliklari aniqlanganda tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud qo'shimcha va takroriy instrumental diagnostik tekshiruvlari o'tkazilishi mumkin.								
*STACIONAR DAVOGA KO'RSATMA: tuman darajasi - yuqori darajadagi faollik, AS ning tizimli ko'rinishlari; viloyat darajasi - GIBVni tayinlash to'g'risidagi masalani hal qilish; Respublika darajasi - interkurrent infeksiya, septik artrit, kasallikning yoki dori bilan davolashning boshqa og'ir asoratlari rivojlanishi.								

DAVOLASH TADBIRLARI

Medikamentoz davo

Davolash tadbirlari (asosiy medikamentoz davolar)		Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
		OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi							
Sulfanilamidli vosita, Sulfasalazin*	500mg tabletka, ichishga, kuniga 2-4 marta		+	+	+	+	2-4 tabl.	Uzoq vaqt,tabl.
O'smaga qarshi vosita, antimetabolit Metotreksat*	2,5 mg, 5 mg tabletkalar, ichishga, 7,5-25mg haftada 1-2 marta		+	+	+	+	7,5-25mg haftada 1-2 marta	Uzoq vaqt,tabl.
o'smaga qarshi vosita, antimetabolit Metotreksat*	oldindan to'ldirilgan shprislar 7,5 mg-22,5 mg teri ostiga, haftada 1marta		+	+	+	+	7,5-25 mg To'ldirilgan shprits / xaftada 1 marta	Uzoq vaqt, to'ldirilgan shprits
Immunodepressant Leflunomid*	20 mg tabletka, ichishga, 10-20 mg, kuniga 1 marta		+	+	+	+	1 tabl.	Uzoq vaqt,tabl.
GIBV, interleykin-17 blokatori Sekukinumab	Flakon poroshok 150- 300 mg, teri ostiga.		+	+	+	+	0, 1, 2, 3, 4 xaftada, keyin xar oyda 1 marta ushlab turuvchi doza sifatida.	1 flakon
GIBV,	shprits-ruchka 25mg va		+	+	+	+	1 shprits-ruchka	Uzoq vaqt,

α -O'NO ingibitori Etanertsept	50mg, teri ostiga, haftasiga 25 mg 2 mahal yoki 50 mg 1 mahal.						1-2 maxal/xaftada	shprits ruchka
GIBV, α -O'NO ingibitori Adalimumab [®]	shprits-ruchka 40 mg t/o 1 maxal/2 xaftada		+	+	+	+	1 shprits- ruchka/2 xaftada	Uzoq vaqt
GIBV, α -O'NO Golimumab [®]	50-100 mg t/o, 1 maxal/oyda		+	+	+	+	1 maxal/oyda	Uzoq vaqt
GIBV, α -O'NO Infliximab [®]	5 mg/kg v/i, 0,2,6 xaftada, keyin har 6 haftada		+	+	+	+	0,2,6 haftada, keyin har 6 haftada	Uzoq vaqt
GIBV, α -O'NO Sertolizumab [®]	200 mg t/o har 2 haftada		+	+	+	+	1 shprits- ruchka/2 haftada	Uzoq vaqt
Yanus kinaza ingibitori Tofatsitinib [®]	5mg 1 tab 2 maxal/sut.		+	+	+	+	2 tabl	Uzoq vaqt
Yanus kinaza ingibitori Upadatsitinib [®]	15mg 1 tab 1 maxal/sut.		+	+	+	+	1 tabl	Uzoq vaqt
(NYaQV) paratsetamol	500 mg tabletka - ichishga- 2-3 marta/kuniga	+	+	+	+	+	2 tabl.	40 tabl.
(NYaQV) Diklofenak	Tabletka 25mg, 50 mg; Ichishga- kuniga 2-3 marta 100 mg tabletka, kapsula- ichishga- kuniga 1 marta 3ml 25mg/ml ampula- m/o- kuniga 1-2 marta 1ml 75mg/ml ampula- m/o- kuniga 1-2 marta	+	+	+	+	+	2 tabl. 1 kaps. 2 amp	40 tabl. 20 kaps 10 amp
(NYaQV) Atseklofenak	Tabletka 100 mg, ichishga- kuniga 2 marta	+	+	+	+	+	2 tabl.	60 tabl.
(NYaQV) Indometatsin	Tabletka 25 mg - ichishga kuniga 2-3 marta	+	+	+	+	+	2 tabl.	20 tabl.
(NYaQV) Ketorolak	Tabletka 10 mg - ichishga- kuniga 1-4 marta 30mg/ml ampula- v/i, m/o- kuniga 1-3 marta	+	+	+	+	+	2 tabl. 2 amp.	10 tabl. 10 amp.

(NYaQV) Ibuprofen	Tabletka 200 mg - ichishga- kuniga 3-4 marta	+	+	+	+	+	3 tabl. 2 tabl. 1 tabl.	60 tabl.
	400 mg tabletka- ichishga- kuniga 2-3 marta 800 mg tabletka- ichishga-kuniga 2 tabl. 1 marta							
(NYaQV) Naproksen	Tabletka 250mg, 500mg - ichishga- kuniga 2 marta Tabletka 275mg, 550mg - ichishga- kuniga 1-2 marta	+	+	+	+	+	2 tabl. 1 tabl.	60 tabl.
(NYaQV) Ketoprofen	Kapsula 50 mg - ichishga- kuniga 3-4 marta Tabletka 100 mg - ichishga- kuniga 1-2 marta Tabletka va kapsula 150 mg - ichishga- kuniga 1 marta Ampula 2 ml 50mg/ml - m/o, v/i- kuniga 1-2 marta	+	+	+	+	+	3 kaps. 2 tabl. 1 tabl. 1 amp.	10 tabl 5 amp.
(NYaQV) Deksketoprofen	Tabletka 12,5 mg, 25mg 25 mg ichishga eritma tayyorlash uchun granulali paketcha- ichishga- kuniga 1-3 marta 2 ml 25mg/ml ampula- m/o yoki v/i-kuniga 1-2 marta	+	+	+	+	+	2 tabl. 1 amp.	20 tabl. 5 amp.

(NYaQV) Tenoksikam	Tabletka 20 mg - ichishga-kuniga 1 marta Liofillangan kukun 20 mg va erituvchi flakon- m/o, v/i-kuniga 1 marta	+	+	+	+	+	1 tabl. 1 flakon.	30 tabl. 5 flakon.
(NYaQV) Lornoksikam	Tabletka 4 mg -ichishga-	+	+	+	+	+	2 tabl.	60 tabl.
	kuniga 2-3 Tabletka 8mg -ichishga- kuniga 1-2 marta Flakon 8 mg v/i va m/o kiritish uchun eritma tayyorlashga liofilizat- v/i, m/o- kuniga 1-2 marta						1 tabl. 1 flakon.	5 flakon.
(NYaQV) Piroksikam	Kapsula 10 mg, 20 mg, tabletka- ichishga- kuniga 1 marta Ampula 20mg/ml - kuniga 1 marta	+	+	+	+	+	1 tabl. 1 amp.	10 tabl. 3 amp.
(NYaQV) Meloksikam	Tabletka 7,5 mg; 15 mg - ichishga- kuniga 2 marta Ampula 15mg/1,5ml - m/o- kuniga 1 marta	+	+	+	+	+	2 tabl. 1 amp.	60 tabl. 5 amp.
(NYaQV) Nimesulid	Tabletka 100 mg, 100 mg/2 g suspenziya tayyorlab ichish uchun granula- ichishga- kuniga 2 marta	+	+	+	+	+	2 susp.	60 susp.
(NYaQV) Etodolak	Tabletka 400 mg, 600 mg - ichishga- kuniga 2 marta	+	+	+	+	+	2 tabl.	30 tabl.
(NYaQV) Etorikoksib	Tabletka/kapsula 60 mg, 90 mg, 120 mg - ichishga- kuniga 1 marta	+	+	+	+	+	1 kaps.	30 kaps.
(NYaQV) Selekoksisb	100-400 mg sutkasiga	+	+	+	+	+	2 tabl.	60 tabl.

Vitamin Foliy kislotasi (metotreksat qo'llanilganda)	tabletka 1 mg, 5 mg, ichishga, kuniga 2-3 marta		+	+	+	+	sxema bo'yicha	Individual, sxema bo'yicha
--	---	--	---	---	---	---	----------------	----------------------------

***-Kasallik perefirik shakllarida**

@ - O'zbekiston Respublikasida xududida ro'yxatdan o'tmagan

Izoh: Kasallikning faolligi yuqori bo'lgan xolatida statsionar sharoitda qisqa muddatga parenteral/per os ko'rinishida GK sxema bo'yicha qo'llanilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasida ro'yxatdan o'tmagan dori vositalarining klinik bayonnomaga kiritilishi bepul tibbiy yordamning kafolatlangan hajmi doirasida va majburiy ijtimoiy tibbiy sug'urta tizimida harajatlarni qoplash uchun asos bo'lmaydi.

Davolash tadbirlari (medikamentoz davolar)		Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Betametazon dipropionat/natriya fosfat (bo'g'im ichi in'ektsiyasi)	7 mg/ml-1,0 ml in'ektsiya uchun suspenziya		+	+	+	+	1 ml.	1 susp.
Triamtsinolon atsetonid (bo'g'im ichi in'ektsiyasi)	40 mg/ml - 1,0 ml in'ektsiya uchun suspenziya		+	+	+	+	1 ml	1 susp.

Izoh: Milliy klinik protokollarda keltirilgan dovolash rejimlaridan (ushbu asosiy va qo'shimcha dori vositalarning har xil kombinatsiyalari) kasallikning og'irlik darajasiga va ko'rsatmaga muvofiq holda foydalaniladi, hamda ushbu protokollarga mos ravishda qo'shimcha dori vositalar va qo'shimcha usullar tavsiya etilishi mumkin.

Ushbu dori vositalarning bir kurslik dozasi faqat kasallikning aynan shu xuruj (qo'zish) davrida ambulator yoki statsionar yordamini ko'rsatish uchun ishlatiladigan miqdori ko'rsatilgan.

(REJALI JARROHLIK AMALIYOTI)

Davolash tadbirlari (operativ davo)	Rejali tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam		
Jarrohlik amaliyoti/aralashuv/muolaja nomi	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
Ankilozlovchi spondilitda asoratlar kelib chiqqanda bemorga jarrohlik amaliyoti o'tkaziladi: artroskopiya, sinovektomiya, artrodez, vertebrotoniya, endroprotezlash				+	+

Izoh: Endoprotezlash jarroxlik amaliyoti ortoped-travmatolog mutaxassislar tomonidan o‘tkaziladi.

PARHEZ STOLI/DIETA

Ovqatlanish tartibi	Tibbiy yordam ko‘rsatish darajasi va turi bo‘yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam		
	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
Parhez stoli va uning davomiyligi					
15 – stol, doimiy; tana vaznini nazoratga olish uchun	+	+	+	+	+

DISPANSERIZASIYA

Dispanserizatsiya Tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OShP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Dispanser nazorati muddati	
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. OShP: Bemorlarni o‘rgatish - bemorga moslashtirilgan va kasallik haqida ma’lumot, turmush tarzini o‘zgartirish bo‘yicha tavsiyalar, vaznni nazoratga olish va jismoniy mashqlar zarurligini o‘z ichiga oladi	+		2-4 marta yiliga og‘irlik darajasiga qarab	doimiy	
	2. Revmatolog: kasallik xurujini oldini olish; davoni doimiy korrektsiyalash; dorilar asoratlari kelib chiqishini oldini olish; fizioterapevtik muolajalar va davolovchi jismoniy mashqlarni belgilash.		+	2-4 marta yiliga og‘irlik darajasiga qarab		
	3. Ortoped-travmatolog: zarur ortopedik tavsiyalar beriladi – ortezlar, tayoq yoki boshqa yordamchi vositalar (qo‘ltiq tayoqchalari, g‘ildirak yurituvchilar (xodunki), ramkalar va boshqalar) bilan yurish.			+	2-4 marta yiliga og‘irlik darajasiga qarab	
	4. Fizioterapevt shifokori ko‘rigi.			+	2 marta yiliga	
	5. Reabilitolog ko‘rigi			+	1 marta yiliga	
Izoh: Qo‘shimcha kasalliklarning og‘irligini baholash uchun holatdan kelib chiqib boshqa tor doiradagi mutaxassilar maslahati tavsiya etiladi.						
	1. Qonning umumiy (klinik) taxlili	+		2-4 marta yiliga og‘irlik darajasiga qarab	doimiy	
	2. Siydikning umumiy (klinik) tahlili	+		2 marta yiliga og‘irlik darajasiga qarab		

Laborator tekshiruvlar	3. S reaktiv oqsil miqdorini aniqlash		+	2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	
	4. Biokimyoviy analizlar: Qondagi ALT, AST, bilirubin, qand miqdorini aniqlash, qondagi triglitseridlar, YuZLP, PZLP, qon zardobida siydik kislotasi, kreatinin, koagulogramma,			+	2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab
	vitamin D, kaltsiy				
	5. HLA-B27		+	Umr davomida 1 marotaba	
Izoh: Qo'shimcha kasalliklarning og'irligini baholash uchun hamda holatdan kelib chiqib laborator tekshirishlar o'tkaziladi.					
Instrumental tekshiruvlar	1. Umurtqa pog'onasi, tos suyaklari va bo'g'imlar rentgenografiyasi		+	1 marta yiliga	doimiy
	2. Tos suyaklari, bo'g'imlar va umurtqa pog'onasining MRT tekshiruvi (ileosakral bitishma)		+	1 marta yiliga	doimiy
Izoh: Qo'shimcha kasalliklarning og'irligini baholash uchun hamda holatdan kelib chiqib boshqa qo'shimcha instrumental tekshirishlar o'tkaziladi.					

(BIRLAMCHI, IKKILAMCHI VA UCHLAMCHI PROFILAKTIKA/ SKRINING)

Profilaktika tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OShP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Reabilitatsiya muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. OShP: Bemorlarni o'rgatish - bemorga moslashtirilgan va kasallik haqida ma'lumot, turmush tarzini o'zgartirish bo'yicha tavsiyalar, tana vazni nazoratga olish va jismoniy mashqlar zarurligini o'z ichiga oladi		+	2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	doimiy
	2. Revmatolog: kasallik xurujini oldini olish; davoni doimiy korrektsiyalash; dorilar asoratlari kelib chiqishini oldini olish; fizioterapevtik va davolovchi jismoniy mashqlarni belgilash.			+	

	3. Ortoped-travmatolog: zarur ortopedik tavsiyalar beriladi – ortezlar, tayoq yoki boshqa yordamchi vositalar (qo‘ltiq tayoqchalari, g‘ildirak yurituvchilar (xodunki), ramkalar va boshqalar) bilan yurish.		+	2-4 marta yiliga og‘irlik darajasiga qarab	
	4. Fizioterapevt shifokori ko‘rigi.		+	2 marta yiliga	
	5. Reabilitolog ko‘rigi		+	1 marta yiliga	
Laborator tekshiruvlar	1. Qonning umumiy (klinik) taxlili	+		2-4 marta yiliga og‘irlik darajasiga qarab	doimiy
	2. Siydikning umumiy (klinik) tahlili	+		2-4 marta yiliga og‘irlik darajasiga qarab	
	3. S- reaktiv oqsil miqdorini aniqlash		+	2-4 marta yiliga og‘irlik darajasiga qarab	
	4. Biokimyoviy analizlar: Qondagi ALT, AST, bilirubin, qand miqdorini aniqlash, qondagi triglitseridlar, YuZLP, PZLP, kreatinin, koagulogramma, vitamin D, kaltsiy		+	2-4 marta yiliga og‘irlik darajasiga qarab	
	5. HLA-B27		+	Umr davomida 1-marotaba	
Instrumental tekshiruvlar	1. Umurtqa pog‘onasi, tos suyaklari va bo‘g‘imlar rentgenografiyasi		+	1 marta yiliga	doimiy
	2. Tos suyaklari, bo‘g‘imlar va umurtqa pog‘onasining MRT tekshiruvi (ileosakral bitishma)		+	1 marta yiliga	doimiy
	3. α -O‘NO olayotgan bemorlarda ko‘krak qafasi retgenografiyasi		+	1 marta yiliga	doimiy
Profilaktika usullar	1. Birlamchi profilaktika –spetsefik profilaktika mavjud emas. AS xavf omillariga ta’sir – sog‘lom turmush tarzi, jismoniy tarbiya, to‘g‘ri ovqatlanish, surunkali infeksiya o‘choqlari sanatsiyasi. 30 yeshgacha bo‘lgan surunkali bel og‘rig‘i mavjud va AS rivojlanish xavfi bo‘lgan (birinchi darajali qarindoshlarida AS mavjudligi) bemorlarda kasallikni erta aniqlash chora tadbirlari	+	+	2 marta yiliga	doimiy

	2. Ikkilamchi profilaktika - AS bilan og'riqan bemorlarni erta davolash kasallik bo'yicha o'qitish, tana vazn nazorati, jismoniy mashqlar, ortopedik tavsiyalar.	+	+	2 marta yiliga
	3. Uchlamchi profilaktika – AS bilan og'riqan bemorlarning asoratlarini oldini olish, rehabilitatsiya qilish.	+	+	2 marta yiliga
Izoh: Profilaktik chora-tadbirlar asosan OSh, revmatolog va ortoped-travmatolog shifokorlari tomonidan amalga oshiriladi.				

(REABILITASIYA)

Reabilitatsiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	Uy sharoitida	OShP/OP/ KTMP	Statsionar sharoitida	Tadbirlar minimal soni	Reabilitatsiya muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. OSh: Bemorlarni o'rgatish - bemorga moslashtirilgan va kasallik haqida ma'lumot, turmush tarzini o'zgartirish bo'yicha tavsiyalar, tana vaznini nazoratga olish va jismoniy mashqlar zarurligini o'z ichiga oladi	+	+		2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	doimiy
	2. Revmatolog: kasallik xurujini oldini olish; davoni doimiy korrektsiyalash; dorilar asoratlari kelib chiqishini oldini olish; fizioterapevtik va davolovchi jismoniy mashqlarni belgilash.		+	+	2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	
	3. Ortoped-travmatolog: zarur ortopedik tavsiyalar beriladi		+	+	2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	
	4. Fizioterapevt shifokori ko'rigi.		+	+	2 marta yiliga	
	5. Reabilitolog ko'rigi			+	1 marta yiliga	
Izoh: Reabilitatsiya chora-tadbirlari har bir bemorga individual, kasallik bosqichi va kelib chiqqan asoratlarni turiga qarab tavsiya etiladi						
Laborator tekshiruvlar	1. Qonning umumiy (klinik) taxlili		+	+	2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	doimiy
	2. Siydikning umumiy (klinik) tahlili		+	+	2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	
	3. S reaktiv oqsil miqdorini aniqlash		+	+	2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	
	4. Biokimyoviy analizlar: Qondagi ALT, AST, bilirubin, qand miqdorini aniqlash, qondagi triglitseridlar, YuZLP, PZLP, kreatinin, koagulogramma, vitamin D, kaltsiy		+	+	2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	
Izoh: Reabilitatsiya chora-tadbirlari har bir bemorga individual, kasallik bosqichi va kelib chiqqan asoratlarni turiga qarab tavsiya etiladi						
Instrumental tekshiruvlar	1. Umurtqa pog'onasi va tos suyaklarni obzor rentgenografiyasi, yoki MRT/MSKT tekshiruvlari (ileosakral bitishma)		+	+	2 marta yiliga	doimiy
	2. Bo'g'imlar UTT		+	+	2 marta yiliga	

Izoh: Rehabilitatsiya chora-tadbirlari har bir bemorga individual, kasallik bosqichi va kelib chiqqan asoratlar turiga qarab tavsiya etiladi						
Reabilitatsion usullar	Bemorlarni o'rgatish - bemorga moslashtirilgan va kasallik haqida ma'lumot, turmush tarzini o'zgartirish bo'yicha tavsiyalar, tana vaznini nazoratga olish va jismoniy mashqlar zarurligini o'z ichiga oladi	+	+		2 marta yiliga	doimiy
	kasallik xurujini oldini olish; davoni doimiy korrektsiyalash; dorilar asoratlari kelib chiqishini oldini olish; fizioterapevtik va davolovchi jismoniy mashqlarni belgilash.		+	+	2 marta yiliga	
	ortopedik tavsiyalar beriladi – ortezlar, tayoq yoki boshqa yordamchi vositalar (qo'ltiq tayoqchalari, g'ildirak yurituvchilar (xodunki), ramkalar va boshqalar) bilan yurish.	+	+	+	2 marta yiliga	
Izoh: Rehabilitatsiya chora-tadbirlari har bir bemorga individual, kasallik bosqichi va kelib chiqqan asoratlar turiga qarab tavsiya etiladi						